

Efesolaiskirjeen selitys 14
Ef. 5:21–32

Aviopuolisoiden velvollisuuksista

Olemme siirtyneet Paavalin Efesolaiskirjeen selityksessä osioon, jossa on kehotuksia kristityille oikeanlaiseen elämään. Näitä kehotuksia oli jo viimeksi käsitellyssä jaksossa. Nyt Paavali ottaa esille kehotuksia, jotka liittyvät aivan tiettyyn elämänalueeseen, avioliittoon.

Alistukaa toistenne tahtoon

Alistukaa toistenne tahtoon, Kristusta totellen. Vaimot, suostukaa miehenne tahtoon niin kuin Herran tahtoon, sillä mies on vaimonsa pää, niin kuin Kristus on seurakunnan pää; onhan hän seurakunnan, oman ruumiinsa, pelastaja. Niin kuin seurakunta alistuu Kristuksen tahtoon, niin myös vaimon tulee kaikessa alistua miehensä tahtoon. Miehet, rakastakaa vaimoanne niin kuin Kristuskin rakasti seurakuntaa ja antoi henkensä sen puolesta pyhittääkseen sen. Hän pesi sen puhtaaksi vedellä ja sanalla voidakseen asettaa sen eteensä kirkkaana, pyhänä ja moitteettomana, vailla tahraa, ryppyä tai virhettä. Samoin aviomiehenkin velvollisuus on rakastaa vaimoan niin kuin omaa ruumistaan. Joka rakastaa vaimoan, rakastaa itseään (Ef. 5:21–28)

Ensiksi on huomattava, että tämä kohta puhuu kristityistä, ihmisistä, jotka perustavat elämänsä Kristuksen uskoon. Heissä Kristus asuu ja antaa heille uuden elämän uskon kautta.

Millaista tämä elämä on? Se on sellaista, jossa ei etsitä omaa kunniaa ja oman tahdon läpi menemistä. Elämää, joka ei perustu valtakamppailuun.

Tällaisesta Kristuksen vaikuttamasta elämästä Paavali sanoo: ”Alistukaa toistenne tahtoon, Kristusta totellen.” Siksi on aivan selvää, että Paavalin opetus ei taatusti ole ymmärrettävää nyky-Suomen yleisen mielipiteen valossa. Miksi? Siksi, että ”Kristuksen totteleminen” ei ole oikein muodissa nykyisin. Kristushan vaatii ihmistä ns. ”kantamaan ristinsä” eli antamaan tapettavaksi oma itsekäs luontonsa. Kristus itse oli ja on esimerkkinä tästä, kun suostui uhraamaan itsensä ja oman hyvinvointinsa muiden edestä, kuolemalla heidän puolestaan. Sellainen esimerkki ei ole muotia, koska nykyisin ihmiset haluavat päinvastoin ”toteuttaa itseään”, myös avioliitossa.

Vain, jos ihminen ottaa vastaan Kristuksen ja perustaa elämänsä hänen tuomalleen uudelle elämälle, vain silloin hän pystyy noudattamaan Kristuksen esimerkkiä. Vain silloin hänellä on mahdollisuus kokea järkevänä Paavalin opetus, joka sanoo: ”Alistukaa toistenne tahtoon, Kristusta totellen.”

Avioliiton ilosta

Tälle kehotukselle on aivan erityinen paikkansa, kristillinen avioliitto. Se on tehtävä, johon Jumala on aviopuolisot kutsunut. Tähän kutsumustehtävään kuuluu toisaalta iloa. Näinhän Jumala sanoi ryhtyessään miettimään puolison luomista ihmiselle:

Ja Herra Jumala sanoi: "Ei ole ihmisen hyvä olla yksinänsä, minä teen hänelle avun, joka on hänelle sopiva - - Niin Herra Jumala vaivutti ihmisen raskaaseen uneen, ja kun hän nukkui, otti hän yhden hänen kylkiluistaan ja täytti sen paikan lihalla. Ja Herra Jumala rakensi vaimon siitä kylkiluusta, jonka hän oli ottanut miehestä, ja toi hänet miehen luo. Ja mies sanoi: "Tämä on nyt luu minun luistani ja liha minun lihastani; hän kutsuttakoon miehettäreksi, sillä hän on miehestä otettu". (1. Moos 2)

Aviosäädyn iloa kuvaa myös Korkeaveisun seuraava kohta:

"Paina minut sinetiksi sydäntäsi vasten, pane sinetiksi ranteesi nauhaan. Rakkaus on väkevä kuin kuolema, kiivas ja kyltymätön kuin tuonela. Sen hehku on tulen hehkua, sen liekki on Herran liekki. Suuret vedet eivät voi sitä sammuttaa, virran tulva ei vie sitä mukanaan. Jos joku tarjoaisi talot ja tavarat rakkauden hinnaksi, hän saisi vain toisten pilkan (Laulujen laulu 8:6–7).

Avioliitosta tehtävänä

Toisaalta ilon lisäksi avioliitto on tehtävä ja velvollisuus: ei saa etsiä omaa etuaan, vaan on alistuttava toisen tahtoon. Siksi Paavali kirjoittaa kristityille vaimoille: "Vaimot, suostukaa miehenne tahtoon niin kuin Herran tahtoon, sillä mies on vaimonsa pää, niin kuin Kristus on seurakunnan pää; onhan hän seurakunnan, oman ruumiinsa, pelastaja. Niin kuin seurakunta alistuu Kristuksen tahtoon, niin myös vaimon tulee kaikessa alistua miehensä tahtoon."

Vaimo ei siis saa nalkuttamalla tai millään muulla tavalla pyrkiä määräälemään miestänsä. Hänen pitää pyrkiä päinvastaiseen, toisen tahtoon suostumiseen.

Miten Kristus on seurakunnan pää ja sen pelastaja? Siten, että hän uhrautui kuolemaan seurakunnan puolesta. Vastaavalla tavalla kristitty aviomies ei pomota tai alista vaimoaan, vaan uhraa kaikkensa, vaikka koko elämänsä, hänen puolestaan. Siksi Paavali kirjoitti kristityille aviomiehille: "Miehet, rakastakaa vaimoanne niin kuin Kristuskin rakasti seurakuntaa ja antoi henkensä sen puolesta pyhittääkseen sen. - - . Samoin aviomiehenkin velvollisuus on rakastaa vaimoaan niin kuin omaa ruumistaan. Joka rakastaa vaimoaan, rakastaa itseään."

Tällaisessa vaimon ja miehen välisessä vastavuoroisessa suostumisessa ja uhrautumisessa kristillinen avioliitto toteutuu.

Kristillisestä avioliitosta luonnollisena ja yliluonnollisena järjestyksenä

Miehen ja naisen välinen avioliitto on toisaalta luonnollinen, Jumalan luomistyöhön perustuva järjestelmä. Siksi sellainen on olemassa jokaisessa yhteiskunnassa, uskonnosta riippumatta. Kristillinen avioliitto perustuu tähän samaan luomistyöhön.

Toisaalta kristillinen avioliitto on erityistapaus tässä ihmiskunnalle yhteisessä avioliiton instituutiossa. Erityistapaus se on siksi, että siinä noudatetaan esimerkkiä, joka on otettu Kristuksen ja seurakunnan suhteesta. Siitä tulee juuri kristillisen avioliiton erityinen piirre, vastavuoroinen toisen tahtoon alistuminen ja toisen puolesta uhrautuminen. Sellainen ei ole ihmiselle luontaista. Paljon luonnollisempaa olisi tiukka omasta tahdosta kiinnipitäminen ja siitä seuraava valtataistelu.

Tässä mielessä katolinen ja ortodoksinen ajattelu on jossain määrin perusteltua: kristillinen avioliitto on ”sakramentti”. Se on Jumalan kirkolleen säätämä erityinen sääty ja kutsumus, jonka lahja ja vaatimus on korkeampi kuin luonnollisen, kaikissa kulttuureissa tunnetun avioliiton lahja ja kutsumus.

Luterilainen kirkko ei jatkanut tätä vanhaa avioliiton sakramentaalista perustelua. Luther painotti avioliittoteologiassaan toista linjaa, sitä, että kyse on jo Jumalan luomistyössä kaikille ihmisille antamasta järjestyksestä. Toisaalta Martinkin oli kyllä sitä mieltä, että avioliitto on niin vaikea asia käytännössä, että kristityn on tunnettava sen perusteet ja ominaispiirteet Jumalan sanasta. Ja lisäksi kristityn on Lutherin mukaan saatava Kristuksen uskosta voimaa elämäänsä avioliitossa. Jos sitä ei saa, on suurena vaarana, että riidat, erimielisyydet ja itsekäs omasta tahdosta kiinni pitäminen rikkovat avioliiton.

Eikö tätä ole Suomessakin jo riittävästi nähty?! Eikö siksi olisi ihan hyvä ruveta etsimään avioliiton juuria ja perusteita myös Jumalan sanasta. Vaikkapa siitä, mitä Paavali kirjoittaa kristillisestä avioliitosta Efesolaiskirjeessä. Siitä, miten avioliiton ohjeena on Kristuksen itsensä uhraava rakkaus ja sen antaman esimerkin noudattaminen; sekä vaimoille että miehille: toisaalta toisen tahtoon suostumisessa, toisaalta itsensä uhraamisessa vaikka kuolemaan asti.

Avioliitto vertauskuvana seurakunnan ja Kristuksen suhteesta

Eihän kukaan vihaa omaa ruumistaan, vaan jokainen ravitsee ja vaalii sitä. Juuri niin hoitaa Kristuskin seurakuntaansa, omaa ruumistaan, jonka jäseniä me olemme. "Siksi mies jättää isänsä ja äitinsä ja liittyy vaimoonsa, niin että nämä kaksi tulevat yhdeksi lihaksi." Tämä on suuri salaisuus; minä tarkoitan Kristusta ja seurakuntaa. Mutta se koskee myös kaikkia teitä: jokaisen tulee rakastaa vaimoaan niin kuin itseään, ja vaimon tulee kunnioittaa miestänsä (Ef. 5:29–33)

Tässä jaksossa on limittäin kaksi eri ajatusta:

- a) Me kristityt olemme Kristuksen ruumis. Se tarkoittaa, että uskon ja kasteen kautta meidät on liitetty häneen hyvin tiiviillä tavalla. Me elämme hänessä ja hänestä, niin kuin viiniköynnöksen oksa elää siitä, että se on liittynyt köynnöksen runkoon ja saa siitä elämänsä. Vastaavalla tavalla Kristuksen seurakunta on yhdistynyt Kristukseen yhtä tiiviisti kuin mitä ruumis on yhdistynyt päähän.
- b) Miehen ja vaimon suhdetta voi verrata edelliseen, sillä siinäkin on kyse hyvin tiiviistä yhteenliittymisestä. Juuri sen takia kristillisessä avioliitossa miehen tulee rakastaa vaimoaan kuin itseään. Juuri sen takia kristillisessä avioliitossa vaimon tulee kunnioittaa miestänsä.

Paavali sanoo: Tämä on suuri salaisuus; nimittäin se, mitä hän kirjoittaa Kristuksesta ja seurakunnasta. Ja niinhän se onkin. Ei se ole mitenkään järjelle ilmeistä, että kristillisessä uskossa on kyse tiiviistä liittymisestä Kristukseen. Ei se ole mitenkään kokemuksen perusteella selvää, että seurakunta on Kristuksen mystinen ruumis. Yleensä seurakunta on varsin tylsä ja tunkkainen ja byrokraattinen yhteisö, joka ei näytä saavan juuri mitään tehokasta aikaan. Mutta silti; seurakunnan varsinainen olemus ja ydin on se, että se on ylösnousseen Kristuksen yhteisö. Hän itse on seurakunnassaan läsnä ja vaikuttaa sen kautta maailmassa pelastusta.

Toiseksi Paavali sanoo, että samanlainen tiivis yhteenliittyminen koskee miehen ja vaimon välistä suhdetta.

Ja niinhän se onkin. Yhteenliittyminen on niin tiivis, että Vanhassa testamentissa sanotaan: ” Sentähden mies luopukoon isästänsä ja äidistänsä ja liitkyköön vaimoonsa, ja he tulevat yhdeksi lihaksi.”

He tulevat yhdeksi lihaksi

”He tulevat yhdeksi lihaksi.” Se tarkoittaa syvintä mahdollista yhteyttä ja liittoa, jonka kaksi ihmistä voi toistensa kanssa tehdä. Se on avioliitto. Siinä jaetaan kaikki: omaisuus, perimäoikeus, tunteet, aika, talo, vuode, jääkaappi, pyykkikori. Ihmisestä tulee kaksikko.

Avioliitto on syvin mahdollinen yhteys myös siksi, että se on elinikäinen. Avioliitto solmitaan ”kunnes kuolema teidät erottaa”.

Avioliitto on syvin mahdollinen liitto myös siksi, että se on luonteeltaan sukupuolisuhte. Avioliiton side ja täytyminen on seksi. Ja lisäksi sellainen seksi, joka on kaikki muut seksipartnerit poissulkeva eli eksklusiivinen.

Seksissä puoliset tulevat ”yhdeksi lihaksi”. Tämä on yllättävän viisaasti sanottu. Nimittäin siksi, että miehen ja naisen välinen seksi on lisääntymisaktin toteuttamista. Ja lisääntymisakti on ainoa, tosiaan ihan ainoa asia ihmisen elämässä, jossa ihmisruumis ei ole itseriittoinen. Jos meinaat lisääntyä, oma kehosi ei pysty siihen. Kaikkeen muuhun toimintaansa ihmiskeho pystyy itseriittoisesti: ruoansulatukseen, hengittämiseen, liikkumiseen. Sillä on näihin tarvittavat elimet itsessään. Mutta jos ihmiskeho haluaa tuottaa jälkeläisiä, sillä itsellään ei ole siihen tarvittavia

elimiä. Se tarvitsee toista ihmistä, orgaanista liittoa hänen kanssaan; mies naisen kanssa ja nainen miehen kanssa. Miehen ja naisen on tultava orgaanisessa mielessä yhdeksi ja käytettävä elimiään yhteispelissä, jos he mielivät lisääntyä. On tultava ”yhdeksi lihaksi”.

Tämä ei suinkaan tarkoita sitä, että vain lapsia saava aviopari olisi oikea aviopari. Ei aviolupauksessa luvata hankkia lapsia. Ei sellaista lupausta kukaan aviopari voi antaa, sillä kukaan ei voi tahdollaan päättää olla hedelmällinen.

Oikea aviopari ovat ne mies ja nainen, jotka solmivat elinikäisen, muut partnerit poissulkevan julkisen seksuaalisuhteen, jossa he lupaavat rakastaa toisiaan. Siinä he ovat kokonaisvaltaisimmassa mahdollisessa liitossa. He ovat ”yksi liha”.

Ja tämän avioliiton kokonaisvaltaisuuden vuoksi Paavali vertaa sitä seurakunnan ja Kristuksen väliseen yhteyteen. Kristus on rakastanut seurakuntaa niin, että hän antoi itsensä kuolemaan seurakunnan puolesta. Seurakunta on kuuliainen Kristukselle ja rakastaa häntä ja elää hänestä.

Vastaavalla tavalla kristillisessä avioliitossa miehen ja naisen on uhrauduttava toistensa puolesta. Oltava kuuliaisia ja rakastavia ja lempeitä.

Vielä avioliiton sakramentaalisesta perustelusta

"Siksi mies jättää isänsä ja äitinsä ja liittyy vaimoonsa, niin että nämä kaksi tulevat yhdeksi lihaksi." Tämä on suuri salaisuus; minä tarkoitan Kristusta ja seurakuntaa. Mutta se koskee myös kaikkia teitä: jokaisen tulee rakastaa vaimoaan niin kuin itseään, ja vaimon tulee kunnioittaa miestänsä.

Tuo sana ”salaisuus” on kreikankielisessä alkutekstissä *mysterion*. Latinaksi se käännetään sanalla *sacramentum*, joka sekin tarkoittaa salaisuutta. Mutta samasta sanasta tulee myös sana *sakramenti*, merkityksessä ”pyhä toimitus”.

Ilmeisesti juuri tämä Raamatun kohta on ollut eräänä syynä sille, että kirkkoon kehittyi ajatus kristillisestä avioliitosta pyhänä sakramenttina, mm. kasteen ja ehtoollisen ohella.

Kuten sanottua, luterilaisen kirkkon oppiin tämä ei kuulu. Mutta, kuten sanottua, meillä saattaisi olla tarvetta siirtyä hieman ”sakramentaalisempaan suuntaan” avioliitto-opetuksessamme. Paavalin mukaanhan avioliitto saa oikean käytännön toteutumisensa siitä lahjasta ja esimerkistä, jonka Kristus on itsessään seurakunnalleen tuonut. Ilman Kristusta avioliitto ei toteudu oikein, niin kuin Jumala on sen tarkoittanut, eletäväksi Kristuksen maailmaan tuoman itsensä uhraamisen ilmapiirissä.